

Biztosító intézetek 2005. évi ellenőrzési tapasztalatai

 Szakmai konferencia

TARTALOM

- 1. Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok**
- 2. Felügyeleti ellenőrzések folytatására vonatkozó előírások**
- 3. Felügyeleti ellenőrzések általános tapasztalatai**
- 4. A felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint**

1. Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok:

- A biztosítóintézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 1995. évi XCVI. törvény;
- A biztosítókról és a biztosítási tevékenységről szóló 2003. évi LX. tv.;
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény XLV. fejezet;
- A számvitelről szóló 2000. évi C. törvény;
- A gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény;
- Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény;
- A pénzmosás megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2003. évi XV. törvény;

Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- A Magyar Export-Import Bank Részvénytársaságról és a Magyar Exporthitel Biztosító Részvénytársaságról szóló 1994. évi XLII. törvény;
- A Magyar Exporthitel Biztosító Részvénytársaság által a központi költségvetés terhére, a Kormány készfizető kezessége mellett vállalható nem-piacképes kockázatú biztosítások feltételeiről szóló – módosított – 312/2001. (XII. 28.) korm.r.;
- A Magyar Export-Import Bank Részvénytársaság és a Magyar Exporthitel Biztosító Részvénytársaság központi költségvetéssel történő elszámolásának ellenőrzéséről szóló – módosított – 181/1994. (XII. 28.) kormányrendelet;

Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- A biztosítók éves beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségének sajátosságairól szóló – módosított – 192/2000. (XI. 24.) kormányrendelet;
- A gépjármű üzembentartójának kötelező felelősségbiztosításáról szóló – módosított – 171/2000. (X. 13.) korm.r.;
- A gépjármű üzemben tartójának kötelező felelősségbiztosításáról szóló 190/2004. (VI. 8.) Korm. rend.;
- A biztosítók jelzáloghitelezési tevékenysége megkezdéséhez és folytatásához szükséges személyi és tárgyi feltételekről szóló 261/2000. (XII. 26.) kormányrendelet;

Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- A tűzvédelmi bírságnak, valamint a biztosítók tűzvédelmi hozzájárulásának a központi költségvetésbe történő befizetése és elszámolása rendjéről, valamint felhasználásának és ellenőrzésének módjáról szóló – módosított – 180/1998. (XI. 6.) kormányrendelet;
- A biztosítási alkuszi, a többes biztosítási ügynöki és a biztosítási szaktanácsadói felelősségbiztosítási szerződés minimális tartalmi követelményeiről szóló 3/2001. (I. 17.) kormányrendelet;
- A Magyar Export-Import Bank Részvénytársaság és a Magyar Exporthitel Biztosító Részvénytársaság központi költségvetéssel történő elszámolásának részletes szabályairól szóló 16/1998. (V. 20.) PM rendelet;

Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- A biztosítástechnikai tartalékok tartalmáról, képzésének és felhasználásának rendjéről szóló 8/2001. (II. 22.) PM rendelet;
- A biztosítóban az élet- és nem-életbiztosítási ágak elkülönítéséről szóló 44/1996. (XII. 29.) PM rendelet;
- A biztosítók kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási termékének eredményelszámolásáról és adatszolgáltatásáról szóló 54/2001. (XII. 27.) PM rendelet;
- A biztosítási alkuszi jelentés szabályairól szóló 47/1996. (XII. 29.) PM rendelet;
- A független biztosításközvetítői (alkuszi vagy többes ügynöki) jelentés szabályairól szóló 33/2004. (VI. 23.) PM rendelet;
- A többes biztosítási ügynöki jelentés szabályairól szóló 6/2001. (II. 22.) PM rendelet h.k. (2004. 07. 01-től);

Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- A biztosítók belső adatszolgáltatásának rendjéről és tartalmáról szóló 14/2004. (III. 26.) PM rendelet;
- A biztosítási felügyeleti díjak mértékéről szóló 48/1996. (XII. 29.) PM rendelet;
- A befektetési egységekhez kötött életbiztosítások esetén az ügyfeleknek történő tájékoztatás formájáról és tartalmáról szóló 33/2002. (XI. 16.) PM rendelet;
- A biztosítóintézetek aktuáriusi jelentésének tartalmi követelményeiről szóló 7/2001. (II. 22.) PM rendelet;
- A nagykockázatok és nagykarok határértékeiről szóló 45/1996. (XII. 29.) PM rendelet;

Biztosítók működésére vonatkozó jogszabályok (folytatás):

- A Kártalanítási Számla elszámolásának szabályairól szóló 4/2002. (II. 6.) PM rendelet;
- Az egyes állami tulajdonú pénzügyi intézmények tevékenységének szélesítéséről a garancia-lehetőségek jobb kihasználása érdekében kiadott 2308/2001. (X. 26.) kormányhatározat.

2. Felügyeleti ellenőrzések folytatására vonatkozó előírások

- A Bit.170.§ egyértelműen meghatározza azokat az **eljárási szabályokat**, melyet a Felügyelet az ellenőrzései során alkalmazhat. Ezek a következők:
  - tevékenység engedélyezésére, működésére, biztosítottak érdekeinek védelmére, tulajdonosi jog gyakorlására, Felügyelet által kiadott határozatok megtartására vonatkozó intézkedések ellenőrzését elvégezheti;
  - Felügyelet felhívására a biztosító köteles e tevékenységére vonatkozó jogszabályban meghatározott bármely adatot, dokumentumot, beszámolót, bizonylatot;
  - belső ellenőrzési jelentéseket, könyvvizsgálói jelentéseket a Felügyelet rendelkezésére bocsátani;

3. Felügyeleti ellenőrzések általános tapasztalatai:

- A részvénytársaságok esetében mindegyik beszámolóhoz mellékelték a független könyvvizsgálói jelentést.
- A 35 db auditált éves beszámolóból 31 db esetében elfogadó, hitelesítő záradékkal látta azt el a könyvvizsgáló, záradék korlátozása egy esetben sem történt.
- 2 részvénytársaság és 2 biztosítói nagygyűlés esetében a könyvvizsgáló a figyelem felhívás lehetőségével élt.

Felügyeleti ellenőrzések általános tapasztalatai (folytatás):

- A könyvvizsgálói jelentés tartalmára vonatkozóan a Bit. 151.§-a több követelményt határoz meg.
- Egyrészt a könyvvizsgálónak nyilatkoznia kell arról, hogy a biztosítástechnikai tartalékok mértéke elégséges-e, illetve ezek eszközfedezete megfelel-e a jogszabályokban foglaltaknak.
- A részvénytársaságok könyvvizsgálóinak nagy része a könyvvizsgálói jelentésben, illetve a törvény által előírt – de 2004-ben még nem kötelező érvényű – külön kiegészítő jelentésben kitért erre.

A Bit. kötelezi a biztosítótársaságokat, hogy az éves beszámoló könyvvizsgálatára vonatkozó szerződéseit meg kell küldenie a Felügyeletre. A 2004. évet érintő **könyvvizsgálói szerződések** beküldésével és tartalmával kapcsolatos megállapításokat a következőkben foglaljuk össze:

- A 33 vizsgált biztosítótársaságból 20 nem küldte be a Felügyeletre a 2004. évi éves beszámolóval kapcsolatos könyvvizsgálatra vonatkozó szerződéseit, és ezzel nem tett eleget az említett jogszabályi követelménynek.
- A könyvvizsgálói szerződések megkötése jellemzően az év végén, novemberben és decemberben történik, de a társaságok igazgatóságai a könyvvizsgálói megbízásról szóló döntést általában már az előző évi auditált éves beszámoló elfogadásakor meghozzák.

- Egyik egyesület nem kapott a könyvvizsgálójától nyilatkozatot az **eszközfedezet** megfeleléségére vonatkozóan.
- Ezzel szemben több társaságnál tapasztalható hiányosságként, hogy a könyvvizsgálóktól nem kaptak értékelést a **biztosítástechnikai tartalékukról** tartalékfajtánkként, ágazatonként.
- A részvénytársaságok esetében az előbb említett 4 biztosítón túl, további 7 esetben lelhető fel ez a hiányosság, valamint 2 nagyegyesületnél.

4. A felügyeleti ellenőrzések tapasztalatai kockázati szempontok szerint:

Az alábbi **biztosítás-specifikus** vizsgálati észrevételek kerültek megállapításra:

Működési kockázatok:

- Az immateriális javak a biztosítói mérlegstruktúrában nincsenek megbontva, a kiegészítő mellékletnek kell ezt tartalmaznia.
- 8 társaság nem mutatta be ilyen módon az immateriális javait.

•A unit-linked biztosításokat értékesítő társaságok kivétel nélkül bemutatták a kiegészítő mellékletükben a befektetések beszerzési értékét.

•A **függőkár tartalékok** részletes bontása (tételes függőkár tartalékok, (IBNR) valamennyi társaság kiegészítő mellékletében szerepel, **kivéve** egy biztosító beszámolójában, ahol az aktuáriusi jelentésre utal a társaság a biztosítástechnikai tartalékok részletezésével kapcsolatban.

Üzleti kockázatok:

- A kárrendezési, szerzési, igazgatási költségek biztosítási ágakra, ágazatokra történő felosztása jelentős hatással van, illetve lehet az ágak, ágazatok eredményére, valamint indirekt módon (káringadozási tartalék képzése, feloldása révén) az egész társaság eredményére, és így a társasági adó mértékére is.
- A költségfelosztás eredményének, illetve módszerének bemutatását **három biztosító** mulasztotta el. Egy biztosító magát az ágazatok közötti felosztást sem végezte el.
- A kötelező gépjármű-felelősségbiztosítás jogszabály által előírt eredményelszámolását egy biztosító kivételével valamennyi, GFB-t terjesztő biztosító bemutatta a kiegészítő mellékletében.

- A biztosítótársaságokkal kapcsolatos legfontosabb tőkekövetelmény a jogszabályban meghatározott **minimális szavatoló tőke** megléte, és ezért kötelező a társaságoknak az éves beszámolójuk kiegészítő mellékletében bemutatniuk a szavatoló tőke szükségletüket, illetve a rendelkezésre álló szavatoló tőkájüket.

Ezen tájékoztatási kötelezettségét **három társaság** mulasztotta el a 2004-es éves beszámolójában.

- A befektetési bevételek és ráfordítások biztosítási ágak közötti megosztásának módját az összes társaság részletezte az éves beszámolójában.
- A befektetések és azok hozamainak befektetési fajtánként történő bemutatása lényeges információ a kiegészítő mellékletben. Ennek a jogszabályi előírásnak kizárólag egy biztosító 2004. évi beszámolója nem felelt meg.
- A bekövetkezett, de még be nem jelentett károk tartaléka (IBNR) nagy jelentőséggel befolyásolhatja a társaság eredményét, így annak következetes és szakszerű számítása szükséges a valóságnak megfelelő eredmény megállapításához.

- A kiegészítő mellékletben erre vonatkozó információ a módszer leírása, a három legnagyobb és minden 10%-on felüli részarányt képviselő ágazat tartalékának a feltüntetése, illetve módszerváltás esetén annak eredményre gyakorolt hatása.
- A részvénytársaságok közül egy nem felelt meg ennek a jogszabály által előírt tájékoztatási kötelezettségnek, és kizárólag a KGFB ágazat tartalékértékét tüntette fel.
- Ezen túlmenően egy másik biztosító nem mutatta be a jogszabály által meghatározott ágazati tartalékértékeket.
- Volt olyan biztosító, amely csak megemlíti a módszerváltást, de nem írja le részletesen és nem mutatja be az eredményre gyakorolt hatását.

- A társasági, illetve ágazati lebonyolítási eredmény bemutatását **négy biztosító** mulasztotta el, ami azért is jelentős hiányosság, mert mint régóta működő társaságok jelentős kárállománnyal rendelkeznek, amelyeknek a tartalékolási magatartását ezen a számításon, mutatón lehetne leghatékonyabban lemérni.
- A kompozit társaságoknál a biztosítástechnikai tartalékok fedezetéül szolgáló befektetések ágak közötti megosztásnál alkalmazott módszert mindössze **két biztosító** nem foglalta bele a kiegészítő mellékletébe.
- A jogszabály előírja, hogy a társaságoknak be kell mutatniuk a „B. Befektetések” mérlegcsoport alatt bekerülési értéken kimutatásra kerülő befektetések piaci értékét. Ezt nem tette meg **három társaság**, valamint **három biztosító egyesület**.

- A jogszabály a társaságok számára előír néhány, mérlegből és eredménykimutatásból közvetlenül ki nem számolható díj- kár- és viszontbiztosítási adat közlését a kiegészítő mellékletben. Ebben az esetben 9 társaságnál tapasztaltunk hiányosságot.
- A kiegészítő mellékletekből az is kiderül, hogy kevés társaság köt értékpapír kölcsönzéssel, illetve másodlagos értékpapírokkal kapcsolatos tranzakciókat, és nem jellemző határidős, opciós és swap ügyletek kötése sem. Az ezekkel kapcsolatos jogszabályi tájékoztatási kötelezettségét **elmulasztotta négy biztosító**.
- Két társaság végez önkéntes kölcsönös biztosító pénztár, illetve magánnyugdíjpénztár részére vagyonkezelést, és ezek közül az egyik nem teljesíti a jogszabályban előírt közlési kötelezettségét a kiegészítő mellékletben.

A felügyeleti ellenőrzések **nem biztosítás-specifikus** vizsgálati tapasztalatai:

- 2004-ben a **valós értéken történő értékelés** elvét csupán egy társaság választotta a biztosítási piacon.
- A követelések nyilvántartásbeli értékét, az üzleti évben elszámolt, illetve visszaírt értékvesztést azon társaságok nagy része feltüntette a kiegészítő mellékletében, amelynél ez előfordult, és csak **4 társaság** volt, ahol erről semmilyen nyilatkozatot sem tettek.

- Valamennyi társaság bemutatta a beszámoló összeállításánál alkalmazott **értékelési eljárásait** (többek között például az értékcsökkenés elszámolásának módszerét), amelyek közlése alapvető fontosságú lehet egyes mérleg-, vagy eredménykimutatás értékek, tételek megítéléséhez.
- A biztosítási piac szereplői közül csupán néhány társaság talált 2004. során **jelentős összegű hibát** a könyveiben, de ezek az intézmények kivétel nélkül bemutatták a hibák eredményre, eszközök és a források állományára gyakorolt hatását.
- Egy társaság kivételével valamennyi biztosítótársaság eleget tett annak a tájékoztatási kötelezettségének, amely során a **vezető tisztségviselők, igazgatósági, felügyelő bizottsági tagjaik járandóságát közlik** a kiegészítő mellékletben.

- A társaságok **kiegészítő mellékleteinek általánosságban a legjelentősebb hiányossága:**
  - olyan, a jogszabály(ok) által előírt tartalmi követelmények, amelyekre a társaságok többségének nemleges választ kellene adniuk (pl.: határidős ügyletek), azonban a biztosítók nagy része nem tesz említést a kiegészítő mellékletben ezekről a tényekről.
  - *A nemleges válasz is lényeges információ tartalommal bír, és például felügyeleti szempontból helyszíni vizsgálat nélkül nem, vagy csak korlátozott részletezettséggel, pontossággal szerezhetőek be egyéb dokumentumból.*

- A kiegészítő melléklet: nemcsak számviteli adatokat és magyarázatokat tartalmaz, hanem egyes témakörökben kizárólagos forrásként információkat nyújt az éves beszámoló olvasóinak a társaság vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről, működésének eredményéről.
- A kiegészítő melléklet hiányosságait nem célszerű kizárólag számviteli oldalról megítélni, és ezért szükségszerűnek látszik annak tartalmi vizsgálata az alkalmazott segédlet alapján az átfogó vizsgálatok során is.